

Een oog voor elk detail

Je moet wel van priegelen houden. Want botanische tekeningen gaan tot in de kleinste details van de bloem of plant. Anita Walsmit Sachs, hoofd van het atelier van het Nationaal Herbarium Nederland, weet er alles van: „Dat slangenkruid met al die haartjes, daar zag ik erg tegen op.”

Ze had altijd al oog voor en plezier in detail. Na haar opleiding aan onder meer de kunstacademie in Den Haag kwam ze via Carla Teune, indertijd de hortulana van de Leidse Hortus, in aanraking met het herbarium „Ik dacht: 'Dat is leuk, dat wil ik ook.' Het lukte me om daar te gaan werken. Dat is nu twaalf jaar geleden.” Inmiddels is ze hoofd van de afdeling die onder meer (gedroogde) planten die van een expeditie zijn meegebracht tot in de kleinste details op tekening of aquarel zet. De wetenschap leerde haar nog gedetailleerder te kijken. „Het is een aanvulling. Ik had al eerder botanische aquarellen gemaakt. Tijdens cursussen in Engeland. Maar hier werk ik vaak met behulp van microscopen. Kijk deze bloemknop ligt in vloeistof om hem te openen en door de microscoop kun je de kleinste details zien.”

Het verschil tussen een kunstenaar die 'zomaar' bloemen tekent en een botanisch tekenaar is heel duidelijk, legt Anita Walsmit Sachs uit: „Een bloementekenaar geeft een impressie, een botanisch tekenaar uitleg hoe een bloem in elkaar zit. Het onderwerp wordt geïsoleerd, zichtbaar gemaakt. Een tekening moet duidelijk leesbaar zijn, accuraat. Zij moet bij de wetenschappelijke beschrijvingen kloppen.” Maar een tekening moet volgens haar ook plezierig zijn om naar te kijken: „Helder en goed van compositie. Er moet een hoofdrolspeler zijn. Een bloem, of een blad waar het oog op valt.”

Ze laat zien hoe een aquarel tot stand komt: eerst is er de tekening van de plant, details van de steel, de bladeren, de nerven, de bol of de

wortel als één geheel. Dan haalt ze de bloem uit elkaar. Elk detail wordt apart getekend. En daarna weer aan elkaar gemonteerd. Vervolgens worden de kleuren aangebracht.

Ze werkt niet alleen voor het Herbarium, maar geeft ook workshops. In de Hortus bijvoorbeeld. In augustus een benefietworkshop waarvan de opbrengst naar de restauratie van de tropische kassen gaat. Ook is er een benefietdag met een rondleiding door de tuin.

Vijf jaar geleden riep ze de vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland in het leven. „Ik gaf al cursussen en met m'n beste leerlingen heb ik die vereniging opgericht. Dit is een land met veel bloemen en planten. Het is zonde als we dat niet gebruiken. In Engeland en Amerika zijn dergelijke verenigingen veel groter. Hier hebben we dertig werkende leden. De ballotage is zwaar. We worden steeds strenger, want we willen het niveau zo hoog mogelijk houden.”

Door haar werk in het herbarium komt ze in aanraking met allerlei exotische exemplaren en soms zelfs uitgestorven soorten. Uit reconstructies van fossielen valt op te maken hoe bepaalde planten eruit moeten hebben gezien: „Als tekenaar geef je uitleg wat je ziet en waar het om draait, zo teken je.” Ze vindt het jammer dat er tegenwoordig veel met behulp van DNA wordt gedaan: „Dan weet je later niet hoe het eruit ziet.”

Heeft zij zelf nog een voorbeeld: „Ja Redouté, een botanisch kunstenaar die leefde van 1759 tot 1840. Hij werkte voor Marie-Antoinette en Joséphine, de vrouw van Napoleon. Hij heeft heel veel rozen geschilderd, was een heel gedreven iemand. Hij schilderde driedimensionaal.

Want dat is het probleem: botanische tekeningen zijn vrij plat, omdat elk onderdeel evenveel aandacht moet hebben. Daar moet je mee spelen. Dat je vervaagt wat verder weg ligt.”

'Bloeiende bollen'

Ter gelegenheid van het vijfjarig bestaan van de Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland is er van zondag 25 maart t/m 6 mei in 't Huys Dever in Lisse een jubileumtentoonstelling 'Bloeiende bollen'. „Na het succes van de reizende tentoonstelling 'De planten van von Siebold' leek het wel leuk iets met bloembollen te doen. Niet alleen van Anita Walsmit Sachs, maar van tal van andere botanische kunstenaars is er werk te zien. De tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door de firma Pieter Nijsen, die bijzondere bol- en knolgewassen levert. Dus dat past er wel bij.” Info: www.kasteeldever.nl www.botanischekunstenaarsnederland.nl

Anita Walsmit Sachs: „Een botanisch tekenaar geeft uitleg hoe een bloem in elkaar zit.”